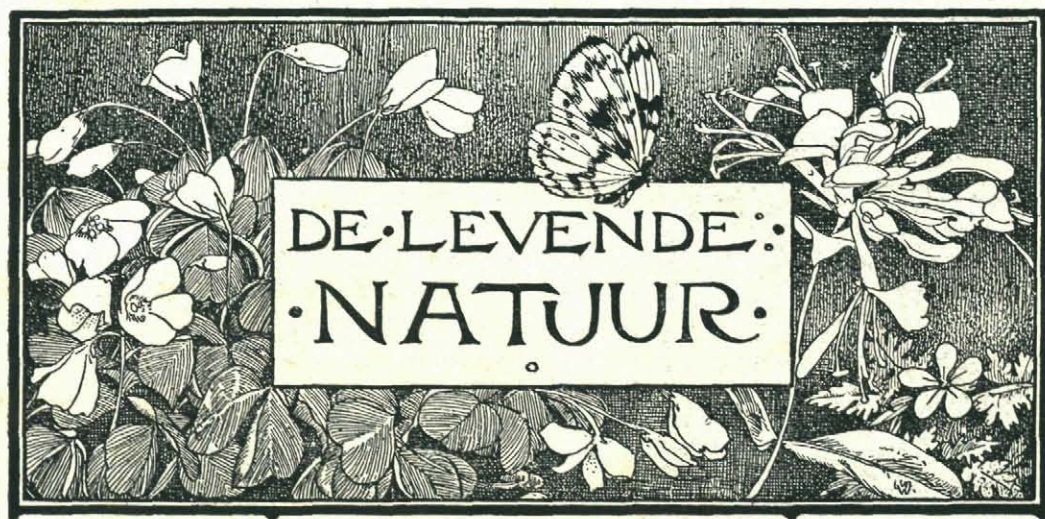

1 SEPTEMBER 1933.

AFLEVERING 5

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE :

J. HEIMANS. AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE :

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN :

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE :

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER HALFJAAR f 3.25.

DE BUURSER BEEK.

Een sombere bladzijde in de geschiedenis van de natuurbescherming in Nederland. In de zitting van de Provinciale Staten van Overijssel op 7 Augustus 1933 is de Buurser beek in beheer en eigendom aan het waterschap de Schipbeek overgedragen met betaling van de op f 280.000 gekapitaliseerde onderhoudskosten. Daarvoor zal dan de Buurser Beek van de Rietmolenbrug tot aan de Duitse grens genormaliseerd worden ten behoeve van een goede ontwatering van Zuidoost-Overijssel. Deze normalisatie wordt o.a. noodig geacht, omdat het stroomgebied van de Schipbeek voortaan gescheiden zal blijven van dat van de Regge door de afsluiting van de verbinding bij de Oortjessluis.

De normalisatie komt hierop neer, dat de tegenwoordige bedding eenige malen wordt verbreed en dat het uitgegraven zand zal dienen, om de oevers op te hoogen. Bochten worden afgesneden, de kronkelende beek verandert in een breed kanaal ingesloten door dijken.

Nu moet men weten, dat de beek in dit gedeelte voornamelijk stroomt door een gebied van bosschen en heiden, terecht beroemd om zijn schoonheid en als ontspan-

ningsoord geliefd bij de bevolking van het groote industriecentrum Enschede. De heiden en bosschen komen tot aan de oevers zelve en menige kronkel omstroomt een hooge landtong, bezet met oude eiken met fraaijen ondergroei van hulst en jene-

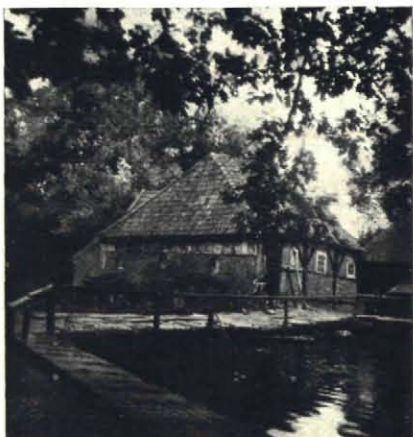

Fig. 1. Oostendorp's Watermolen aan de Buurser Beek.

verbes. In het bijzonder is dat het geval boven de Statenschans bij Haaksbergen, ook Tilly's Schans geheeten. Daar liggen ook de bezittingen van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten. Nog hooger op, tot aan de Duitsche grens liggen de bezittingen van den heer Van Heek van Buurse, die onbekrompen zijn open gesteld, zelfs gemakkelijk toegankelijk gemaakt voor alle bewoners van Twente, van Nederland.

Eventjes over de grens, maar zooals licht te begrijpen is voor de Twentenaren één geheel vormende met ons landschap ligt de Haarmühle met zijn prachtige omgeving van woud en water, een geliefd ontspanningsoord en bovendien bij de natuurkenners en beminnaars van het schilderachtige nog beroemd om de fraaie rots-oevers van rimpelkalk, een alleraardigste en welbekende inleiding tot de geologie van deze belangwekkende streek. Het zal er in de komende jaren fraai uitzien wanneer we, van de schilderachtige Haarmühle komend, bij de Hollandsche grens belanden in het normalisatielandschap van het waterschap De Schipbeek.

Doch het Statenverslag geeft troost. Ik lees in de krant: „Zooveel als slechts eenigszins mogelijk is, zal gewaakt worden voor behoud van natuurschoon. Waar natuurschoon moet aangetast, zal dit zooveel mogelijk worden hersteld door nieuwe inplant”. Misschien staat het in de officieele stukken nog duidelijker en uitvoeriger.

Nu is het wel nuttig, om er even aan te herinneren, dat vijfentwintig jaar geleden de Buurser beek ook reeds is genormaliseerd onder leiding van den toenmaligen hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat, den heer Deking Dura en die heeft toen ook het natuurschoon „zooveel mogelijk” ontzien en werkelijk met goeden uitslag. Daarvan getuigen nog heden ten dage de mooie oude woudpartijen vlak aan den stroom, die bijna overal zijn natuurlijke kronkels mocht behouden. De Statenschans met zijn mooie vogelrijke wilde begroeiing in de grachten en op het glacis bleef intact. In de omgeving van den prachtige watermolen, onzen Oostendorp's

Fig. 2. De „omvloed” van Oostendorp's Watermolen.

Fig. 2. De „omvloed” van Oostendorp's Watermolen.

Fig. 3. *De Buurser Beek.*

Molen, die met de Haarmühle in schilderachtigheid kan wedijveren werd een enkele bocht afgesneden, maar de doode arm bleef met zijn struikbegroeiing behouden en vormt thans een levend deel van het rijke landschap. De „omvloed” van dien molen gaat als een snelle waterloop onder dicht loofbosch door. Helaas zijn bij die normalisatie de oeverwaluwen en de ijsvogels uit het gebied van den molen en van de heele beek verdreven. Maar men zou ze er wel weer heen kunnen lokken.

In plaats daarvan zal de nieuwe normalisatie geschieden op een dusdanige schaal, dat al het natuurschoon van de oevers in breede strooken wordt weggevaagd. In een officieel stuk zeggen Gedeputeerden, dat ze het oordeel van een deskundige hebben ingewonnen en dat volgens hem slechts geringe schade aan het natuurschoon zal

Fig. 4. *De Rimpelkalk aan den oever van de Buurser Beek bij de Haarmühle.*

worden toegebracht. Ik weet niet, wie die deskundige is en wil het ook niet weten, maar stel tegenover zijn meening die van de leiders van de natuurstudie en bevordering van liefde tot de natuur in Twente zelve en bovendien nog die van het Dagsch Bestuur van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland. Er wordt aan het natuurschoon in Zuidoost-Overijssel groote, zeer groote schade toegebracht, alleen reeds door het beloop en de profielen van het genormaliseerd water zelve en bovendien door de vernietiging van breede strooken van pracht van woud en heide, die nimmer door „nieuwen aanplant” kunnen worden vergoed.

Er bestaat in breede kringen twijfel aan de noodzakelijkheid van een normalisatie op zoo groote schaal. Tot nog toe gaf de Buurser Beek weinig reden tot klagen. In October en November van het vorig jaar, tijden van ongekend sterken regenval, heeft zij haar taak behoorlijk volbracht, weliswaar met behulp van de Oortjes-sluis

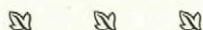
Maar de bewoners van de streek zijn van meening, dat ook na de sluiting van de Oortjes-sluis volstaan zou kunnen worden met een redelijke verruiming van de bedding en een oeverbescherming op sommige plaatsen, geheel in het kader van het werk van Deking Dura. Ook durven zij er een enkele overstroming op wagen.

Deze beschouwingen gaven den statenleden Tulp, Zwijnenberg en Bevers aanleiding om een voorstel in te dienen, beoogend de zaak nog een jaar aan te zien en nader overleg te plegen. Helaas werden hun voorstellen verworpen met 30 tegen 7 stemmen.

Het eenige lichtpunt in deze treurige zaak is de dappere houding der Twentenaren en hun protest met achttienduizend handteekeningen is een mijlpaal in de geschiedenis der natuurbescherming. Dat getal is indrukwekkend, zelfs al brengt men de bij een dergelijk geval onvermijdelijke „kortingen” in rekening.

Een zorgelijke omstandigheid blijft nog steeds de velerlei opvatting van het begrip natuurschoon. Wij zijn nu al veertig jaar bezig, om dat op onze manier te belichten, maar blijkbaar nog zonder goeden uitslag, anders zouden Gedeputeerden in dit geval niet durven beweren, dat de schade aan natuurschoon gering is en evenmin kunnen hopen, dat wij ons getroost zullen gevoelen door de belofte van „nieuwen aanplant”.

JAC. P. THIJSSE.

NIEUWE GEGEVENS OVER DE HERKOMST VAN VACCINIUM MACROCARPON AIT. IN NEDERLAND.

Het aantreffen in 1868 van een Amerikaansche plantensoort in afgelegen duinvalleien van het toen weinig bezochte en zeer eenzame eiland Terschelling heeft vele onderzoekers bezig gehouden en aan theorieën daaromtrent heeft het niet ontbroken. Men overwoog de mogelijkheid van overbrengen door een „oceaanvogel”, van aanplant door een ondernemenden zeeman. Meer algemeen was de „schipbreukhypothese” en ten slotte werd geopperd, dat de soort autochtoon zou zijn, een mogelijkheid, die overwogen werd door Holkema, Van Eeden, Thijsse en Van Dieren.

Deze laatste hypothese was de eenige, waarvoor werd getracht om bewijzen aan te voeren. Zoo was het bekend geworden, dat door Früh, Schröter, Brockmann-Jerosch, Kayser en Gothan de soort fossiel uit Europa werd gemeld en wel uit de interglaciale „Schieferkohle van Uznach”.

Waar het nu door de nieuwere geologische onderzoekingen waarschijnlijk werd, dat de Waddenreeks reeds in het later gedeelte van het oud-holocene was ontstaan, reeds toen voor een begroeiing met heide geschikt was en door het jong-holocene kustveen samen had gehangen met oudere, diluviale landschappen, dat er inderdaad soorten waren, die in die tijden nog algemeen voorkwamen, doch later spontaan over groote afstanden vrijwel overal verdwenen (zooals b.v. *Sphagnum imbricatum*),